🎨 יצירה, טכנולוגיה ודורות

מאגר טקסטים לתרגול · כיתה ח' · חוברת 6 · 5 טקסטים · גרסה: רגיל

כתיבה, שפה, מוזיקה, יישומונים וקשר בין צעירים לוותיקים.

בחוברת:

טקסט 26	מורים צעירים, תלמידים ותיקים	כתבה
טקסט 27	המילים שלי, במסך של כולם	ראיון
טקסט 28	"סחתיין, זה קורע!" – איך מילים נכנסות לשפה	טקסט מידעי
טקסט 29	ניגון ישן, קצב חדש	כתבה
טקסט 30	אפליקציה מהספסל האחורי	כתבה

איך עובדים עם החוברת? – השאלה היא טקסט קצר

☐ 1. קוראים את השאלה עד הסוף, לאט.
☐ 2. מה כבר נתון בשאלה? (נושא, פסקה, מספר)
☐ 3. מסמנים את מילת השאלה ואת המילים שמגדירות את המשימה.
☐ 4. מה עליי לעשות? למצוא / להסביר / להביע עמדה ולנמק.
☐ 5. עונים במשפט מלא ובודקים שעניתי על כל החלקים.

מבנה כל טקסט: פסקאות ממוספרות (א, ב, ג...) ← חלק א' איתור ← חלק ב' הסקה והשוואה ← חלק ג' טיעון והבעת עמדה ← כרטיס יציאה.

מהדורה למורה — מפתח תשובות לחוברת

המפתח מרוכז כאן, לפני דפי התלמידים. תשובות פתוחות — כל תשובה מנומקת ומבוססת על הטקסט מתקבלת.

🔑 26. מורים צעירים, תלמידים ותיקים – כתבה

1 (א') · זהבה בכתה, והנכדה ענתה תוך דקה עם לב אדום – כאילו ישבה לידה. [מילים להדגשה: מה קרה]

2 (א') · קשישים רבים בשכונה הרגישו מנותקים, כי הבנק, הקופה הרפואית ואפילו המשפחה עברו לשירותים ברשת, והם נשארו מאחור. [מילים להדגשה: מה הייתה הבעיה, פסקה ב]

3 (א') · בעשר הדקות האחרונות של כל מפגש, אחד הוותיקים מספר לתלמידים על חייו. [מילים להדגשה: מה קורה]

4 (ב') · שהוראה צריכה להיות איטית וברורה: לא להגיד "פשוט תלחץ פה", אלא לכתוב את השלבים אחד אחרי השני ולתת למבוגר לעשות לבד, גם אם זה לוקח זמן. [מילים להדגשה: מה למד, מהטעות]

5 (ב') · הכותרת מתארת את הצעירים כמורים ואת הקשישים כתלמידים, אבל בפסקה ד מתברר שגם הקשישים מלמדים את הצעירים – היסטוריה וסיפורי חיים. כך הכותרת מקבלת משמעות כפולה: כל צד גם מלמד וגם לומד. [מילים להדגשה: מה הקשר, כותרת, פסקה ד]

6 (ב') · שהמכתב מסמל את הקשר האנושי שנוצר בזכות הטכנולוגיה; הפרויקט לימד שהטכנולוגיה היא רק אמצעי, והחשוב הוא האנשים. [מילים להדגשה: מה רוצה לומר]

7 (ג') · תשובה אישית: עמדה ברורה + נימוק + פרט (למשל: המחקרים על בדידות ואמפתיה; נוי שעצבנה בהתחלה ולמדה סבלנות). [מילים להדגשה: באיזו עמדה, נמקו, פרט אחד לפחות]

🔑 27. המילים שלי, במסך של כולם – ראיון

1 (א') · אחרי שקראה ספר שהיה לה חשוב ולא היה לה עם מי לדבר עליו; היא קיוותה למצוא מישהו שקרא אותו ומרגיש כמוה. [מילים להדגשה: מדוע התחילה]

2 (א') · שלושה מאלה: לא כותבת שם מלא; לא כותבת את שם בית הספר; לא מעלה תמונות של פניה; משנה שמות של חברים ומשפחה ושואלת אותם; ההורים קוראים לפני פרסום. [מילים להדגשה: אילו כללים, שלושה]

3 (א') · פעם בשבוע, בכל יום שלישי – כי "קביעות היא החבר הכי טוב של מי שכותב", ואם מחכים להשראה היא לא מגיעה בזמן. [מילים להדגשה: מתי, מדוע]

4 (ב') · בהתחלה בכתה, אחר כך קראה שוב והבינה שחלק מהביקורת נכון (ההתחלה ארוכה מדי). היא למדה להבחין בין ביקורת מועילה, שעליה היא חושבת, לבין סתם רוע, שאותו היא מוחקת. [מילים להדגשה: איך הגיבה, מה למדה]

5 (ב') · היא ממליצה לכתוב בשביל עצמכם, מתוך צורך; היא מזהירה מכתיבה כדי לקבל אהבה מאחרים, כי אז כל תגובה שלילית תשבור. [מילים להדגשה: השוו]

6 (ב') · שלא כל כתיבה צריכה קהל: יש כתיבה אישית ופרטית שחשובה בזכות עצמה, ולפעמים עדיף לשמור דברים לעצמנו. [מילים להדגשה: מה רוצה לומר]

7 (ג') · תשובה אישית: עמדה ברורה + נימוק + פרט (למשל: כללי הפרטיות של גלי; התגובה הפוגעת; החברה שמצאה בזכות היומן; דברי המורה על קהל אמיתי). [מילים להדגשה: באיזו עמדה, נמקו, פרט אחד לפחות]

🔑 28. "סחתיין, זה קורע!" – איך מילים נכנסות לשפה – טקסט מידעי

1 (א') · שתיים מאלה: משתנה מהר; שייך לקבוצה מסוימת (לרוב לבני נוער); יוצר תחושת שייכות. [מילים להדגשה: מהן, פסקה א, שתיים]

2 (א') · שפות אחרות – "סבבה", "יאללה" (ערבית), "קול", "פאן" (אנגלית); שינוי משמעות של מילים קיימות – "קורע", "פצצה". [מילים להדגשה: אילו, שני מקורות, דוגמה]

3 (א') · שבתוך חודש אחד הופיעו יותר מעשרים מילים וביטויים חדשים, ורובם נעלמו אחרי זמן קצר. [מילים להדגשה: מה מצאה]

4 (ב') · כי הסלנג יוצר תחושת שייכות לקבוצת הצעירים; כשגם ההורים משתמשים במילה, היא מאבדת את הייחוד שלה ונשמעת "מביכה". [מילים להדגשה: מדוע, פסקה א]

5 (ב') · כמו פרחים עונתיים, רוב מילות הסלנג פורחות לזמן קצר ונעלמות ("נובלות"), אבל חלקן "מכות שורש" ונשארות בשפה שנים רבות. [מילים להדגשה: הסבירו, הדימוי, מה מלמד]

6 (ב') · משלב הוא סגנון לשון (גבוה, רגיל, נמוך) המתאים למצב. אם בני הנוער יודעים לדבר בסלנג עם חברים ולכתוב בשפה גבוהה במבחן, הסלנג אינו "מקלקל" את השפה. [מילים להדגשה: מהו, מדוע מרגיעה]

7 (ג') · תשובה אישית: עמדה ברורה + נימוק + פרט (למשל: מעבר בין משלבים; "שפה שאין בה סלנג היא שפה שאיש אינו מדבר בה"; דאגת המבוגרים). [מילים להדגשה: באיזו עמדה, נמקו, פרט אחד לפחות]

🔑 29. ניגון ישן, קצב חדש – כתבה

1 (א’) · אביה הקליטה את סבתא שלה שרה ניגון מילדותה, הבינה שאם לא ישירו אותו הוא ייעלם, והביאה את ההקלטה לחברים מהחוג. [מילים להדגשה: איך נולד]

2 (א’) · משמיעה את ההקלטה של סבתא של אביה, כדי שכולם ישמעו מאיפה הניגון בא, ורק אחר כך מנגנת את הגרסה שלה. [מילים להדגשה: מה עושה, לפני ההופעה]

3 (א’) · "זה לא בדיוק כמו שאני שרתי. וזה בדיוק מה שרציתי." [מילים להדגשה: מה אמרה]

4 (ב’) · האחד חושב שהניגון נועד לשירה שקטה ומשותפת, והתופים הופכים אותו להופעה ו"מוציאים את הנשמה"; השני שמח כי העיבוד גרם לנכד שלו, שלא התעניין, לשיר את המנגינה. הראשון מדגיש שמירה על האופי המקורי, השני – העברה לדור הבא. [מילים להדגשה: השוו, מה עומד מאחורי]

5 (ב’) · מסורת שנשארת קפואה ולא מתאימה את עצמה לדורות החדשים מפסיקה להיות חלק מהחיים; מסתכלים עליה מבחוץ כעל דבר ישן, במקום לחיות אותה. [מילים להדגשה: הסבירו]

6 (ב’) · היא מכירה בכך שהעיבוד שונה מהשירה שלה, אבל שמחה, כי המטרה שלה הייתה שהניגון ימשיך לחיות אצל הצעירים. הכותב סיים בכך כי המשפט מסכם את הוויכוח: אפשר לשנות ובכל זאת לשמור. [מילים להדגשה: מה משמעות, מדוע לסיים]

7 (ג’) · תשובה אישית: עמדה ברורה + נימוק + פרט (למשל: תגובות הקהל; ההקלטה שמושמעת לפני כל הופעה; דברי המוזיקאית; משפט הסבתא). [מילים להדגשה: באיזו עמדה, נמקו, פרט אחד לפחות]

🔑 30. אפליקציה מהספסל האחורי – כתבה

1 (א’) · הודעות על שינויים (ביטול שיעור, החלפת חדר, ציוד) נשלחו בכמה קבוצות, נקברו בין תמונות ובדיחות, ותמיד מישהו פספס. [מילים להדגשה: מה הייתה הבעיה]

2 (א’) · במשך שבוע ראיינו חברים לכיתה, מורים והורים, ושאלו מה הכי מעצבן אותם בהודעות. [מילים להדגשה: מה עשו, בשלב הראשון]

3 (א’) · לכתוב כל באג על פתק, לבחור פתק אחד בכל פעם, ולא להמשיך לפני שהוא נפתר. [מילים להדגשה: איזו שיטה]

4 (ב’) · שהיישומון יכיל רק את המידע החשוב, בלי צ'אט, תמונות ובדיחות שמסיחים את הדעת ו"קוברים" את ההודעות – כלומר "משעמם" כאן זה ברור ופשוט. [מילים להדגשה: מה מתכוונת]

5 (ב’) · יישומון מצליח רק אם הוא עונה על צורך אמיתי. הצוות התחיל מבעיה שחוו בעצמם, ראיין אנשים לפני שכתב קוד, ותיקן לפי ההערות של המשתמשים. [מילים להדגשה: הסבירו, איך נמנע]

6 (ב’) · היא רומזת שהרעיון לא הגיע מאנשים "חשובים" או ממומחים, אלא מתלמידים רגילים בכיתה; היא נבחרה כדי להדגיש שכל אחד יכול ליזום ולפתור בעיה. [מילים להדגשה: מה רומזת, מדוע נבחרה]

7 (ג’) · תשובה אישית: עמדה ברורה + נימוק + פרט (למשל: "הקוד הוא החלק הקל"; הראיונות לפני הקוד; התלמידים למדו תכנות בחוג). [מילים להדגשה: באיזו עמדה, נמקו, פרט אחד לפחות]

טקסט 26: מורים צעירים, תלמידים ותיקים

כיתה ח' · כתבה · גרסה רגילה

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

📖 לפני הקריאה: מבוגרים רבים מתקשים בטכנולוגיה שלכם נראית פשוטה: לשלוח תמונה, לקבוע תור, לעשות שיחת וידאו. בכתבה שלפניכם בני נוער מלמדים קשישים, ומגלים שהם עצמם לומדים לא מעט. קראו, ושימו לב מה כל צד מרוויח.

כתבה

מורים צעירים, תלמידים ותיקים

פעמיים בשבוע מגיעים תלמידי ח' למועדון הוותיקים בשכונה – כדי ללמד את המבוגרים להשתמש בטלפון החכם. מי מלמד את מי?

א בשעה ארבע אחר הצהריים מועדון הוותיקים כבר מלא. ליד כל שולחן יושבים נער או נערה מכיתה ח', ולצידם אישה או גבר בני שבעים ושמונים, עם טלפון ביד ומחברת קטנה. "בפעם הראשונה ששלחתי תמונה לנכדה שלי בחוץ לארץ," מספרת זהבה, בת 81, "בכיתי. היא ענתה תוך דקה עם לב אדום. כאילו היא ישבה לידי."

ב הפרויקט התחיל לפני שנתיים, ביוזמה של רכזת המעורבות החברתית בבית הספר. היא שמה לב שקשישים רבים בשכונה מרגישים מנותקים: הבנק, הקופה הרפואית ואפילו המשפחה עברו לשירותים ברשת, והם נשארו מאחור. "הבנתי שיש לנו בבית הספר מאות מומחים קטנים," היא אומרת, "שעושים את כל זה בלי לחשוב פעמיים."

ג אבל ללמד זה לא פשוט כמו שזה נראה. "בפעם הראשונה דיברתי מהר מדי," מודה איתי, בן 13. "אמרתי 'פשוט תלחץ פה' – והוא לא ידע מה זה 'פה'. הבנתי שאני צריך לכתוב לו את השלבים במחברת, אחד אחרי השני, ולתת לו לעשות לבד, גם אם זה לוקח הרבה זמן." היום איתי גאה במשפט שאמר לו התלמיד שלו, משה בן ה־79: "אתה מורה סבלני יותר מכל המורים שהיו לי."

ד גם הקשישים מלמדים. בכל מפגש מוקדשות עשר הדקות האחרונות ל"פינת הסיפור": אחד הוותיקים מספר על חייו. זהבה סיפרה על העלייה שלה באונייה, בגיל שש. משה סיפר איך תיקנו פעם מכשיר רדיו בעזרת סיכת ראש. "אני יודעת עכשיו על ההיסטוריה של המדינה יותר מכל מבחן," אומרת נוי, בת 14.

ה החוקרים מכנים מפגשים כאלה "קשר בין־דורי". לפי מחקרים, קשרים כאלה מפחיתים את תחושת הבדידות של המבוגרים, ומחזקים אצל בני הנוער את האמפתיה ואת הביטחון העצמי. "כשאתה מסביר משהו למישהו אחר," מסבירה הרכזת, "אתה מבין אותו טוב יותר בעצמך. ופתאום אתה גם רואה שהמבוגרים לא 'איטיים' – פשוט אף אחד לא הסביר להם."

ו יש גם רגעים מתסכלים. לפעמים צריך להסביר את אותו הדבר חמש פעמים, ולפעמים הסיסמה נשכחת והכול מתחיל מההתחלה. "בהתחלה זה עצבן אותי," מודה נוי. "אחר כך חשבתי על סבתא שלי, ועל זה שגם היא הייתה מסבירה לי את אותו הדבר שוב ושוב כשהייתי קטנה. עכשיו התור שלי."

ז בסוף השנה ערכו המשתתפים טקס קטן. הקשישים קיבלו "תעודת גלישה בטוחה", והתלמידים קיבלו מכתבים בכתב יד מהתלמידים שלהם. איתי שמר את המכתב של משה בתוך הכיסוי של הטלפון. "זה המקום הכי מתאים," הוא אומר בחיוך. "בין הטכנולוגיה לבין האנשים."

חלק א' – שאלות הבנה ואיתור מידע (רמה א')

💡 הדגישו בכל שאלה את המילים החשובות – מילת השאלה, המספר (שניים? שלושה?) והפסקה – ורק אחר כך ענו.

1. מה קרה כשזהבה שלחה תמונה לנכדתה בפעם הראשונה? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

2. מה הייתה הבעיה שבגללה התחיל הפרויקט, לפי פסקה ב? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

3. מה קורה ב"פינת הסיפור"? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

חלק ב' – הסקת מסקנות, השוואה ומונחים (רמה ב')

4. מה למד איתי מהטעות שלו בפעם הראשונה? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

5. מה הקשר בין כותרת הכתבה, "מורים צעירים, תלמידים ותיקים", לבין פסקה ד? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

6. מה רוצה איתי לומר במשפט "בין הטכנולוגיה לבין האנשים"? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

חלק ג' – טיעון והבעת עמדה (רמה ג')

יש הטוענים שכל תלמיד ותלמידה בחטיבת הביניים צריכים להשתתף בפרויקט בין־דורי במשך שנה, כחלק מתוכנית הלימודים. אחרים טוענים שזו צריכה להיות בחירה חופשית בלבד, כי רק מי שבאמת רוצה ייתן מעצמו.

7. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו והסתמכו על פרט אחד לפחות מן הכתבה או מניסיונכם. 💭 טיעון ועמדה

מה נתון בשאלה?	
מה עליי לעשות כדי לענות?	
מה חייב להופיע בתשובה שלי?	

התשובה המלאה:

💡 תזכורת לתשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהחיים).

1. מילת השאלה שהכי עזרה לי היום: _____
2. שאלה שהייתה לי קשה, ולמה: _____
3. משהו שלמדתי מהטקסט: _____

איך הרגשתי בתרגול? ☐ 😀 ☐ 🙂 ☐ 😐 ☐ 😟

טקסט 27: המילים שלי, במסך של כולם

כיתה ח' · ראיון · גרסה רגילה

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

📖 לפני הקריאה: האם כתבתם פעם משהו רק בשביל עצמכם – שיר, סיפור, מחשבה? ומה הייתם מרגישים אם אנשים זרים היו קוראים אותו? לפניכם ראיון עם נערה שכותבת יומן רשת. קראו, ושימו לב מה היא מספרת על היתרונות ועל הקשיים.

ראיון

המילים שלי, במסך של כולם

גלי, תלמידת כיתה ח', כותבת כבר שנתיים יומן רשת על ספרים, על חלומות ועל החיים בגיל 14. שוחחנו איתה על כתיבה, על ביקורת ועל האומץ לפרסם.

א גלי פותחת את המחשב הנייד, ומראה לנו את דף הבית של יומן הרשת שלה: רקע תכלת, כותרת בכתב יד, ולמטה עשרות רשומות. "התחלתי בכיתה ו', אחרי שקראתי ספר שהיה לי חשוב, ולא היה לי עם מי לדבר עליו," היא מספרת. "חשבתי שאולי יש מישהו בעולם שגם הוא קרא את הספר הזה ומרגיש כמוני."

ב מה את כותבת? – "בהתחלה רק ביקורות על ספרים. היום גם סיפורים קצרים, מחשבות על החיים, ולפעמים שירים. יש רשומה שנקראת 'עשרה דברים שלמדתי מהאחות הקטנה שלי', והיא הכי נקראת אצלי." גלי מקפידה לכתוב פעם בשבוע, בכל יום שלישי. "קביעות היא החבר הכי טוב של מי שכותב," היא אומרת. "אם מחכים להשראה, היא אף פעם לא מגיעה בזמן."

ג מה קשה בכתיבה ברשת? – "התגובות. רוב התגובות נחמדות, אבל פעם מישהו כתב שהסיפור שלי 'ילדותי ומשעמם'. בכיתי חצי ערב. אחר כך קראתי את הסיפור שוב, והבנתי שבחלק מהדברים הוא צדק – ההתחלה באמת הייתה ארוכה מדי. למדתי להפריד בין ביקורת שמלמדת אותי משהו לבין סתם רוע. על הראשונה אני חושבת. את השנייה אני מוחקת."

ד ומה עם פרטיות? – כאן גלי רצינית. "יש לי כללים: אני לא כותבת את השם המלא שלי, לא את בית הספר, ולא מעלה תמונות של הפנים שלי. כשאני כותבת על חברים או על המשפחה, אני משנה שמות ושואלת אותם לפני. ההורים שלי קוראים כל רשומה לפני הפרסום – לא כדי לשפוט, אלא כדי שיהיה עוד זוג עיניים."

ה מה הכתיבה נותנת לך? – "היא מסדרת לי את הראש. כשמשהו מציק לי, אני כותבת עליו, ופתאום הוא נראה קטן יותר. וגם, פגשתי בזכות היומן קוראים מכל הארץ, שאוהבים את אותם ספרים. אחת מהן, בת 15 מהצפון, היא היום אחת החברות הכי טובות שלי, ועוד לא נפגשנו פנים אל פנים."

ו המורה לספרות של גלי, שמכירה את היומן, אומרת שכתיבה קבועה משפרת את הכתיבה גם בבית הספר. "תלמידים שכותבים בשביל קהל אמיתי מקפידים יותר על ניסוח, על מבנה ועל סימני פיסוק. הם מבינים שמישהו באמת קורא." עם זאת, היא מזכירה שלא כל מה שכותבים חייב להתפרסם: "יש מקום גם למחברת סגורה, שאף אחד לא יקרא."

ז ולמי שחושבים להתחיל? – גלי חושבת רגע. "תתחילו לכתוב בשביל עצמכם. אם תכתבו כדי לקבל אהבה מאחרים, כל תגובה תשבור אתכם. אבל אם אתם כותבים כי אתם חייבים לכתוב – גם אם רק שלושה אנשים יקראו, זה יהיה שווה."

חלק א' – שאלות הבנה ואיתור מידע (רמה א')

💡 הדגישו בכל שאלה את המילים החשובות – מילת השאלה, המספר (שניים? שלושה?) והפסקה – ורק אחר כך ענו.

1. מדוע התחילה גלי לכתוב את יומן הרשת? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

2. אילו כללי פרטיות יש לגלי? ציינו שלושה. 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

3. מתי כותבת גלי, ומדוע היא מקפידה על כך? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

חלק ב' – הסקת מסקנות, השוואה ומונחים (רמה ב')

4. איך הגיבה גלי לתגובה שהסיפור שלה "ילדותי ומשעמם", ומה היא למדה מכך? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

5. השוו בין הסיבה לכתוב שגלי ממליצה עליה לבין הסיבה שממנה היא מזהירה בפסקה האחרונה. 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

6. מה רוצה לומר המורה לספרות במשפט "יש מקום גם למחברת סגורה, שאף אחד לא יקרא"? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

חלק ג' – טיעון והבעת עמדה (רמה ג')

יש הטוענים שבני נוער מתחת לגיל 16 לא צריכים לפרסם כתיבה אישית ברשת, כי הם חשופים לתגובות פוגעות ולסיכוני פרטיות. אחרים טוענים שפרסום הכתיבה מלמד אחריות, משפר את הכתיבה ומחבר בין אנשים, ושבעזרת כללים נכונים זה בטוח.

7. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו והסתמכו על פרט אחד לפחות מן הראיון או מניסיונכם. 💭 טיעון ועמדה

מה נתון בשאלה?	
מה עליי לעשות כדי לענות?	
מה חייב להופיע בתשובה שלי?	

התשובה המלאה:

💡 תזכורת לתשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהחיים).

1. מילת השאלה שהכי עזרה לי היום: _____
2. שאלה שהייתה לי קשה, ולמה: _____
3. משהו שלמדתי מהטקסט: _____

איך הרגשתי בתרגול? ☐ 😀 ☐ 🙂 ☐ 😐 ☐ 😟

טקסט 28: ”סחתיין, זה קורע!” – איך מילים נכנסות לשפה

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

📖 לפני הקריאה: בטח יש מילים שאתם אומרים כל יום, וההורים שלכם לא מבינים. מאיפה הן הגיעו? הטקסט שלפניכם מסביר מהו סלנג, איך הוא נוצר ואיך סדרות ורשתות משפיעות עליו. קראו, ושימו לב לדוגמאות.

טקסט מידעי

”סחתיין, זה קורע!” – איך מילים נכנסות לשפה

סדרות, סרטונים קצרים ומשחקי רשת מכניסים לשפה של בני הנוער מילים חדשות כמעט כל שבוע. האם הסלנג מקלקל את העברית, או מחייה אותה?

א סלנג הוא שפה לא רשמית, שמשתמשים בה בעיקר בדיבור ובין חברים. יש לו כמה תכונות קבועות: הוא משתנה מהר, הוא שייך לקבוצה מסוימת – לרוב לבני נוער – והוא יוצר תחושת שייכות. מי שמבין את המילים "בפנים", ומי שלא מבין – בחוץ. לכן, כשמילה של צעירים מתחילה להיות בשימוש אצל ההורים, היא כבר נשמעת "מביכה", והצעירים מחפשים מילה חדשה.

ב מאיפה מגיעות המילים? מקור אחד הוא שפות אחרות. בעברית יש מילים רבות שהגיעו מערבית, כמו "סבבה" ו"יאללה", ומאנגלית, כמו "קול" או "פאן". מקור אחר הוא שינוי משמעות של מילים קיימות: "קורע" כבר אינו רק דבר שנקרע, אלא משהו מצחיק מאוד, ו"פצצה" יכולה לתאר דבר מצוין.

ג בשנים האחרונות, למסכים יש השפעה גדולה במיוחד. סדרה פופולרית יכולה להכניס לשפה משפט שלם תוך שבועות. ביטוי שנאמר על ידי דמות אהובה עובר מבית לבית, ומשם לבית הספר. גם סרטונים קצרים ברשתות החברתיות מפיצים מילים במהירות, כי הם חוזרים על עצמם שוב ושוב, ויוצרים "בדיחה פנימית" לכל מי שצפה בהם.

ד חוקרת לשון שבדקה שיחות של בני נוער מצאה שבתוך חודש אחד הופיעו במדגם שלה יותר מעשרים מילים וביטויים חדשים. רובם נעלמו אחרי זמן קצר. "סלנג הוא כמו פרחים בעונה," היא אומרת. "רובם נובלים מהר, אבל חלקם מכים שורש, ונשארים בשפה שנים רבות."

ה יש מבוגרים שדואגים: הם חוששים שהסלנג "מקלקל" את העברית, ושבני הנוער לא יידעו לכתוב בשפה תקנית. חוקרי השפה מרגיעים. לדבריהם, רוב הצעירים יודעים לעבור בין "משלבים" – לדבר בסלנג עם חברים, ולכתוב בשפה גבוהה במבחן או במכתב. הבעיה מתחילה רק כשלא יודעים להבחין מתי מתאים מה.

ו יותר מזה: השפה העברית עצמה התחדשה בזכות יצירתיות של דוברים. מילים רבות שנראות לנו היום רגילות לגמרי היו פעם חידוש, שמישהו העז להמציא. שפה שאין בה סלנג היא שפה שאיש אינו מדבר בה באמת.

ז אז בפעם הבאה שתגידו "סחתיין" או "וואלה", דעו שאתם חלק מתהליך עתיק: תהליך שבו כל דור מוסיף לשפה משהו משלו. רק זכרו לבדוק, לפני שאתם כותבים עבודה בהיסטוריה, שהמורה תבין מה רציתם להגיד.

חלק א' – שאלות הבנה ואיתור מידע (רמה א')

💡 הדגישו בכל שאלה את המילים החשובות – מילת השאלה, המספר (שניים? שלושה?) והפסקה – ורק אחר כך ענו.

1. מהן תכונותיו הקבועות של הסלנג, לפי פסקה א? ציינו שתיים. 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

2. אילו שני מקורות למילים חדשות מוזכרים בפסקה ב? הביאו דוגמה לכל אחד. 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

3. מה מצאה חוקרת הלשון במדגם שלה? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

חלק ב' – הסקת מסקנות, השוואה ומונחים (רמה ב')

4. מדוע, לפי פסקה א, צעירים מחפשים מילה חדשה כשההורים מתחילים להשתמש במילה שלהם?

🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

5. הסבירו את הדימוי "סלנג הוא כמו פרחים בעונה". מה הוא מלמד על גורל המילים החדשות? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

6. מהו "משלב", ומדוע לדעת החוקרים היכולת לעבור בין משלבים מרגיעה את הדאגה של המבוגרים?

🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

חלק ג' – טיעון והבעת עמדה (רמה ג')

יש הטוענים שבית הספר צריך להילחם בסלנג ולתקן כל תלמיד שמשתמש בו בכיתה, כדי לשמור על עברית נכונה. אחרים טוענים שסלנג הוא חלק טבעי מהשפה, ושבית הספר צריך ללמד מתי מתאים להשתמש בו, ולא לאסור אותו.

7. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו והסתמכו על פרט אחד לפחות מן הטקסט או מניסיונכם. 💭 טיעון ועמדה

מה נתון בשאלה?	
מה עליי לעשות כדי לענות?	
מה חייב להופיע בתשובה שלי?	

התשובה המלאה:

💡 תזכורת לתשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהחיים).

1. מילת השאלה שהכי עזרה לי היום: _____
2. שאלה שהייתה לי קשה, ולמה: _____
3. משהו שלמדתי מהטקסט: _____

איך הרגשתי בתרגול? ☐ 😀 ☐ 🙂 ☐ 😐 ☐ 😟

טקסט 29: ניגון ישן, קצב חדש

כיתה ח' · כתבה · גרסה רגילה

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

📖 לפני הקריאה: לכל משפחה יש מנגינות: שיר ערש, ניגון משולחן החג, שיר שהיו שרים בטיולים. מה קורה כשבני נוער לוקחים מנגינה כזאת ומלבישים אותה בסגנון של היום? קראו את הכתבה, ושימו לב לדעות השונות שמוצגות בה.

כתבה

ניגון ישן, קצב חדש

להקת נוער לוקחת מנגינות שסבא וסבתא שרו בילדותם, ומעבדת אותן מחדש עם תופים, גיטרה חשמלית ומקצבים עכשוויים. האם זו שמירה על מסורת או שינוי שלה?

א בחדר החזרות הקטן של המתנ"ס, מתחת לתמונה ישנה של מקהלה, מנגנים חמישה בני נוער. הבסיסט מתחיל בקצב איטי, המתופפת מצטרפת, ואז נכנסת מנגינה שמבוגרים רבים יזהו מיד – ניגון ששרו במשפחות רבות סביב שולחן השבת והחג. אבל הפעם, הניגון נשמע אחרת לגמרי: מהיר יותר, עם גיטרה חשמלית וקולות רקע.

ב הלהקה הוקמה לפני שנה, כשהסולנית, אביה בת 14, הקליטה את סבתא שלה שרה ניגון מילדותה. "היא שרה בעיניים עצומות," מספרת אביה, "וכל המשפחה השתתקה. הבנתי שאם לא נשיר את זה, זה ייעלם." היא הביאה את ההקלטה לחברים מהחוג, והם החליטו לנסות לעבד אותה.

ג "עיבוד" הוא כתיבה מחדש של יצירה מוזיקלית קיימת: שינוי של הקצב, של הכלים, של ההרמוניה או של סגנון הביצוע, תוך שמירה על המנגינה המקורית. עיבודים קיימים כמעט מאז שקיימת מוזיקה. מנגינות עממיות עברו ממקום למקום ומדור לדור, ובכל מקום קיבלו צבע אחר.

ד לא כולם אוהבים את התוצאה. "ניגון כזה נועד לשיר יחד, בשקט, מסביב לשולחן," אומר אחד המבוגרים שהאזינו להופעה. "כשמוסיפים לו תופים חזקים, הוא הופך להופעה, ומאבד את הנשמה." חבר אחר בקהל דווקא התרגש: "הנכד שלי, שמעולם לא התעניין בשירים האלה, שר את המנגינה כל הדרך הביתה."

ה חברי הלהקה מקשיבים לביקורת. "אנחנו לא רוצים להחליף את המקור," מסביר הבסיסט, נדב. "תמיד, לפני ההופעה, אנחנו משמיעים את ההקלטה של סבתא של אביה, כדי שכולם ישמעו מאיפה זה בא. רק אחר כך אנחנו מנגנים את הגרסה שלנו." לדבריו, העיבוד הוא דרך לפתוח דלת, לא לסגור דלת.

ו מוזיקאית ותיקה שמלווה את הלהקה מזכירה שגם המנגינות "המקוריות" היו פעם חדשות. "כל ניגון שאנחנו קוראים לו ישן היה פעם השיר החדש של מישהו. מסורת חיה היא מסורת שמשתנה. מסורת שלא משתנה – הופכת למוצג במוזיאון." עם זאת, היא מוסיפה, עיבוד טוב מתחיל בהקשבה עמוקה למקור, ולא בניסיון "לשפר" אותו.

ז בסוף ההופעה, סבתא של אביה עלתה לבמה. היא לא שרה, רק עמדה ליד המיקרופון והקשיבה. כשהשיר נגמר, היא אמרה משפט אחד: "זה לא בדיוק כמו שאני שרתי. וזה בדיוק מה שרציתי."

חלק א' – שאלות הבנה ואיתור מידע (רמה א')

💡 הדגישו בכל שאלה את המילים החשובות – מילת השאלה, המספר (שניים? שלושה?) והפסקה – ורק אחר כך ענו.

1. איך נולד הרעיון להקים את הלהקה? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

2. מה עושה הלהקה תמיד לפני ההופעה, לפי נדב? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

3. מה אמרה סבתא של אביה בסוף ההופעה? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

חלק ב' – הסקת מסקנות, השוואה ומונחים (רמה ב')

4. השוו בין שתי התגובות של המבוגרים בקהל, בפסקה ד. מה עומד מאחורי כל אחת מהן? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

5. הסבירו את המשפט "מסורת שלא משתנה – הופכת למוצג במוזיאון". 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

6. מה משמעות דבריה של הסבתא בסוף הכתבה? מדוע לדעתכם בחר הכותב לסיים בהם? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

חלק ג' – טיעון והבעת עמדה (רמה ג')

יש הטוענים שאסור לשנות שירים ומנגינות מסורתיים, כי כך פוגעים במשמעות שלהם ובזיכרון של מי שיצרו אותם. אחרים טוענים שעיבודים חדשים הם הדרך היחידה לשמור על מסורת חיה ולקרב אליה צעירים.

7. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו והסתמכו על פרט אחד לפחות מן הכתבה או מניסיונכם. 💭 טיעון ועמדה

מה נתון בשאלה?	
מה עליי לעשות כדי לענות?	
מה חייב להופיע בתשובה שלי?	

התשובה המלאה:

💡 תזכורת לתשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהחיים).

1. מילת השאלה שהכי עזרה לי היום: _____
2. שאלה שהייתה לי קשה, ולמה: _____
3. משהו שלמדתי מהטקסט: _____

איך הרגשתי בתרגול? ☐ 😀 ☐ 🙂 ☐ 😐 ☐ 😟

טקסט 30: אפליקציה מהספסל האחורי

כיתה ח' · כתבה · גרסה רגילה

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

📖 לפני הקריאה: אנחנו משתמשים כל יום ביישומונים, אבל מעטים חושבים איך הם נוצרים ומי בונה אותם. בכתבה שלפניכם בני נוער מספרים איך בנו יישומון משלהם. קראו, ושימו לב לשלבים בדרך ולקשיים שהיו בה.

כתבה

אפליקציה מהספסל האחורי

שלושה תלמידי ח' זיהו בעיה בבית הספר שלהם, ובנו יישומון קטן כדי לפתור אותה. בדרך הם למדו שהקוד הוא החלק הקל.

א הכול התחיל בכיתה מבולגנת. בכל בוקר, כשהגיעו לבית הספר, לא ידעו תלמידי ח'3 אם השיעור הראשון התבטל, אם החדר הוחלף או אם צריך להביא מחשבון. ההודעות נשלחו בכמה קבוצות שונות, נקברו בין תמונות ובדיחות, ותמיד היה מישהו שפספס. "יום אחד שלושה מאיתנו הגיעו עם בגדי ספורט לשיעור שהוחלף למבחן," צוחק עומרי. "אז החלטנו שמספיק."

ב עומרי, תמר ויואל, שלושה חברים שלמדו תכנות בחוג אחר הצהריים, החליטו לבנות יישומון פשוט: לוח אחד, שבו רק נציגי הכיתה יכולים לפרסם שינויים, וכל התלמידים מקבלים התראה. בלי צ'אט, בלי תמונות, בלי רעש. "המטרה הייתה שיהיה משעמם," אומרת תמר. "שיהיה בו רק מה שחשוב."

ג השלב הראשון לא היה בכלל מול המחשב. במשך שבוע הם ראיינו חברים לכיתה, מורים ואפילו הורים, ושאלו מה הכי מעצבן אותם בהודעות. "גילינו דברים שלא חשבנו עליהם," מספר יואל. "מורה אחת ביקשה שיהיה אפשר לכתוב שינוי מראש, לשבוע הבא. ותלמיד אחד, שקשה לו לקרוא, ביקש שההודעות יהיו קצרות מאוד, עם סמלים."

ד אחר כך הגיע הקוד, ואיתו הבעיות. היישומון קרס בגרסה הראשונה בכל פעם ששני אנשים פרסמו בו זמנית. ההתראות הגיעו באיחור של שעה. "היו ימים שרציתי לזרוק את המחשב מהחלון," מודה עומרי. מדריך החוג לימד אותם שיטה: לכתוב כל באג על פתק, לבחור פתק אחד בכל פעם, ולא להמשיך הלאה לפני שהוא נפתר.

ה אחרי חודשיים של עבודה, היישומון עלה לאוויר בכיתה אחת, כ"ניסוי". בשבוע הראשון התברר שהעיצוב מבלבל – הכפתורים היו קטנים מדי, ורבים לא הבינו איפה לוחצים. השלושה תיקנו לפי ההערות. אחרי חודש ביקשו גם שתי כיתות נוספות להצטרף.

ו מומחה לפיתוח מוצרים, שהוזמן לשוחח עם הצוות, אמר להם דבר שהפתיע אותם: "רוב היישומונים בעולם לא נכשלים בגלל קוד רע. הם נכשלים כי הם פותרים בעיה שאין לאף אחד." לדבריו, הסוד של היישומון שלהם הוא שהוא התחיל מבעיה אמיתית, ומהקשבה לאנשים.

ז השלושה כבר מתכננים את הצעד הבא: גרסה לכל השכבה, ואפשרות לקרוא את ההודעות בקול. "אנחנו לא עושים את זה בשביל כסף או בשביל להיות מפורסמים," אומרת תמר. "אנחנו עושים את זה כדי שאף אחד לא יבוא שוב עם בגדי ספורט למבחן."

חלק א' – שאלות הבנה ואיתור מידע (רמה א')

💡 הדגישו בכל שאלה את המילים החשובות – מילת השאלה, המספר (שניים? שלושה?) והפסקה – ורק אחר כך ענו.

1. מה הייתה הבעיה שבגללה החליטו התלמידים לבנות יישומון? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

2. מה עשו השלושה בשלב הראשון, לפני שהתחילו לכתוב קוד? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

3. איזו שיטה לימד אותם מדריך החוג כדי להתמודד עם התקלות? 🔍 איתור מידע

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

חלק ב' – הסקת מסקנות, השוואה ומונחים (רמה ב')

4. מה מתכוונת תמר במשפט "המטרה הייתה שיהיה משעמם"? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

5. הסבירו את דברי המומחה: "רוב היישומונים נכשלים כי הם פותרים בעיה שאין לאף אחד". איך הצוות נמנע מהטעות הזאת? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

6. הכותרת היא "אפליקציה מהספסל האחורי". מה היא רומזת, ומדוע לדעתכם נבחרה? 🧩 הבנה והסקה

איך הגעתם לתשובה? ☐ 🔍 כתוב בטקסט ☐ 🧩 חיברתי רמזים ☐ 💭 חשבתי והרגשתי

חלק ג' – טיעון והבעת עמדה (רמה ג')

יש הטוענים שכל תלמיד ותלמידה בחטיבת הביניים צריכים ללמוד תכנות כמקצוע חובה, כי זו שפת העתיד. אחרים טוענים שעדיף שתכנות יהיה בחירה, ושבית הספר צריך ללמד קודם כול חשיבה, הקשבה ועבודת צוות – כמו בסיפור של היישומון.

7. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו והסתמכו על פרט אחד לפחות מן הכתבה או מניסיונכם. 💭 טיעון ועמדה

מה נתון בשאלה?	
מה עליי לעשות כדי לענות?	
מה חייב להופיע בתשובה שלי?	

התשובה המלאה:

💡 תזכורת לתשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהחיים).

1. מילת השאלה שהכי עזרה לי היום: _____
2. שאלה שהייתה לי קשה, ולמה: _____
3. משהו שלמדתי מהטקסט: _____

איך הרגשתי בתרגול? ☐ 😀 ☐ 🙂 ☐ 😐 ☐ 😟